

Rubrikförslag: Så vill riksdagspartierna trygga det immateriella kulturarvet

I maj 2026 skickade Nätverket för immateriellt kulturarv ut följande två frågor till samtliga riksdagspartier, relaterat till partiernas syn på hur det immateriella kulturarvet kan bevaras, stärkas och föras vidare till kommande generationer:

- 1. Sverige har anslutit sig till Unescos 2003-konvention om tryggande av det immateriella kulturarvet. Hur ser ert parti att staten idag tar sitt ansvar för konventionens genomförande fullt ut? Vilka konkreta politiska förändringar vill ni genomföra under nästa mandatperiod?**
- 2. Hur vill ni trygga det immateriella kulturarvet i Sverige genom långsiktig finansiering, utbildning och stöd till berörda kulturarvsorganisationer?**

Samtliga partier svarade och bifogat finns svaren sammanställda i sin helhet.

Nätverket för immateriellt nätverk ville ta reda på hur riksdagspartierna resonerar om statens ansvar, vad de vill och hur de ser på förhållandet mellan statens åtagande och utövarnas verklighet.

Vid frågor om enkäten eller nätverket, kontakta Felicia Sjölin: felicia.sjolin@sagobygden.se

1. Sverige har anslutit sig till Unescos 2003-konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet. Hur ser ert parti att staten idag tar sitt ansvar för konventionens genomförande fullt ut? Vilka konkreta politiska förändringar vill ni genomföra under nästa mandatperiod?

Centerpartiet

Vi ser att staten har en struktur med ett samarbete mellan ansvariga myndigheter som ger en god grund för arbetet med att genomföra konventionen. Med bland annat hemsidan levandekulturarv.se så finns mycket kunskap att ta del av och också möjlighet att lämna in förslag på nya immateriella kulturarv som kan tas upp på den nationella förteckningen samt att samlat hitta vilka former av bidrag som går att söka från olika myndigheter för att bevara och utveckla det immateriella kulturarvet. Som folkrörelseparti så har vi en väl grundad känsla och erfarenhet av betydelsen av civilsamhället och hur bland annat studieförbund och ideellt kulturarvsarbete är det som har störst betydelse för att hålla kulturarv levande och att dessa också kan utvecklas med tiden. Det är därför särskilt inom de områdena som vi ser att mer behöver göras.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna ser det immateriella kulturarvet som en självklar del av vårt gemensamma kulturarv. I vårt kulturpolitiska program slår vi fast att det handlar om idéer, språk, seder, dygder och bruk som förvaltas av människor, civilsamhället och statliga institutioner. Vi betonar att detta arv ska förvaltas till gagn för kommande generationer.

Vi har inte gjort en utvärdering till Sveriges genomförande av Unescos konvention, men vi vill stärka statens långsiktiga ansvar för kulturarvet. Det handlar bland annat om att:

- stärka skyddet av både det materiella och immateriella kulturarvet vid kris och krig,
- stärka kulturarvsinstitutionernas långsiktiga förutsättningar,
- utveckla digital infrastruktur för kulturarvsaktörer,
- stärka kulturarvets ställning genom en nationell kulturkanon och andra vägledningar som synliggör vårt gemensamma kulturarv.

Vi ser också kulturarvet som en viktig del av samhällets sammanhållning, identitet och demokratiska motståndskraft.

Liberalerna

Vi vill under nästa mandatperiod se över hur arbetet med konventionen är organiserat. Syftet är att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan staten, regionerna och kommunerna och stärka samverkan mellan berörda myndigheter, däribland Isof och Riksantikvarieämbetet. Målet är inte mer byråkrati, utan att befintliga resurser används mer effektivt och att arbetet får större genomslag.

Det är inte staten som äger det immateriella kulturarvet. Det bärs av individer, föreningar, utövare och lokala gemenskaper. Därför är det viktigaste politiken kan göra att ge goda villkor

för de aktörer som för kunskapen vidare: från hemslöjdsföreningar och spelmanslag till studieförbund, folkhögskolor och lokala kulturorganisationer.

Liberalerna vill stärka civilsamhället, ge den fria folkbildningen goda villkor och säkra tillgången till lokaler i hela landet. Det är viktigt för att människor ska kunna mötas, lära sig hantverkstekniker, spela musik, dansa, berätta, skapa och föra traditioner vidare mellan generationer.

Vi vill också genomföra ett nationellt kulturlyft för att göra kultur och kulturarv tillgängligt för fler. Det kan bidra till fler utställningar, mer scenkonst och bättre möjligheter för människor i hela landet att ta del av vårt gemensamma kulturarv, också det immateriella.

Miljöpartiet

Miljöpartiet värnar det immateriella kulturarvet som lever hos och genom människor, föreningar, traditionsbärare, urfolk, nationella minoriteter, hemslöjd, folkbildning och lokala nätverk. Därför måste staten inte bara inventera och nominera, utan också ge långsiktiga förutsättningar för att kunskap, hantverk, språk, berättelser, musik, bruk och traditioner kan föras vidare mellan generationer.

Under nästa mandatperiod vill Miljöpartiet stärka samordningen mellan ansvariga myndigheter och civilsamhällets aktörer, ge bättre och mer långsiktiga villkor för kulturarvsorganisationer, folkbildning och studieförbund, och säkerställa att barn och unga i hela landet får möta och utöva kultur och kulturarv. Vi vill också värna armlängds avstånd: staten ska skapa förutsättningar för ett levande och mångfacetterat kulturarv, inte styra dess innehåll. Det är också viktigt att stärka det samiska och de nationella minoriteternas immateriella kulturarv, med respekt för urfolks och minoriteternas egenmakt. Vi vill bland annat göra Giron Sámi Teáhter till samisk nationalscen. Giron Sámi Teáhters uppdrag är att producera professionell scenkonst med samisk kultur som grund och främja de samiska språken. Ett nationellt uppdrag stärker samisk scenkonst till gagn för både Sápmi och det svenska majoritetssamhället.

Moderaterna

Moderaterna ser det immateriella kulturarvet som en viktig del av Sveriges samlade kulturarv. Kulturarvet består inte bara av byggnader och föremål, utan också av traditioner, språk, berättelser, musik och hantverkskunskaper som förs vidare mellan generationer. I en orolig tid stärker kulturarvet vår förståelse för vilka vi är, var vi kommer ifrån och vad vi vill föra vidare till kommande generationer. Regeringen har under mandatperioden stärkt arbetet med Unescos konvention genom att utveckla den nationella förteckningen över levande kulturarv, medverka aktivt i Unescos mellanstatliga kommitté, fått den svensk-norska fäbodkulturen upptagen på Unescos representativa lista samt nominerat håvfisket i Torneälven till listan.

Moderaterna vill fortsätta stärka förutsättningarna för levande kulturarv genom att värna de människor, föreningar och lokalsamhällen som bär traditionerna vidare. Ett sätt att synliggöra

kulturarvet är genom arbetet med Sveriges kulturkanon, där traditioner, sedvänjor och levande kulturuttryck lyfts fram som en del av vår gemensamma kultur och historia samtidigt som mycket av detta också aktualiseras i flera av verken.

Socialdemokraterna

Det immateriella kulturarvets betydelse har ökat kraftigt och det är viktigt att vi arbetar för att bevara även det på ett bra sätt.

Vi socialdemokrater har i motioner och debatter återkommande lyft att kulturarvet ska vara tillgängligt för alla. Vi har också pekat på behovet av att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur och den ideella kultursektorns roll och kulturen i hela landet. Det är direkt relevant för det immateriella kulturarvet, eftersom mycket av det bärs av civilsamhället, av lokala föreningar, berättare, musiker med flera.

När staten drar ned på folkbildning, regional kultur och kulturens infrastruktur som regeringen har gjort, så försvagas också möjligheten att bevara och utveckla kulturarvet.

Staten bör därför ta ett tydligare ansvar genom att ge bättre långsiktiga villkor för civilsamhällets kulturarvsbärare, säkra stöd till nationella minoriteters språk och kultur, och stärka lokal kulturverksamhet.

Sverigedemokraterna

Sverige lever i dag inte fullt ut upp till sitt ansvar enligt Unescos 2003-konvention, då ansvarsfördelning, resurser och uppföljning är otydliga. Vi vill därför tydliggöra rollerna mellan stat, region och kommun, säkerställa långsiktig finansiering, stärka tillsynen, öka kunskapen om konventionens åtaganden och förbättra samverkan med civilsamhället. Sammantaget behövs ett mer samordnat och långsiktigt statligt ansvar för att trygga det immateriella kulturarvet.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet ser att kulturarvet, både det fysiska och immateriella, behöver få ökat offentligt stöd för att kunna bevaras och tillgängliggöras för fler. De myndigheter och organisationer som arbetar med det immateriella kulturarvet behöver också synliggöras mer för att fler ska få ökad kunskap om dess betydelse. Den förda politiken den här mandatperioden har inneburit neddragningar på te x Svensk hemsjödsförening trots att man blivit en ackrediterad NGO inom Unesco, vilket ger dem en viktig, rådgivande roll i både det nationella och internationella arbetet med frågorna. Detsamma gäller studieförbunden som är centrala i arbetet med att bevarande av traditioner och hantverksskunnighet. Även stödet till de nationella minoriteternas språk och kultur har minskat den här perioden och efter valet behöver det arbetet stärkas upp och få en långsiktig finansiering. Vi ser också ett stort behov av ny lagstiftning vad gäller arkivområdet.

2. Hur vill ni trygga det immateriella kulturarvet i Sverige genom långsiktig finansiering, utbildning och stöd till berörda kulturarvsorganisationer?

Centerpartiet

Det är viktigt att det immateriella kulturarvet lyfts inom utbildningsväsendet så att alla kan få en inblick i dess rikedom och betydelse för samhället. När det gäller det immateriella kulturarvet så värnar vi särskilt det gemensamma lärandet och den delning av kunskaper och erfarenheter som sker i det civila samhället. Det gäller bland annat inom det ideella kulturarvsarbetet och genom stöd till de nationella minoriteternas kultur. Det har bekymrat oss mycket hur regeringen under denna mandatperiod så kraftigt har dragit ner på anslagen till studieförbunden som utgör en infrastruktur för gemensamt lärande i hela landet. De är betydelsefulla för bildning generellt vilket omfattar det immateriella kulturarvet och därför vill vi kraftigt höja de anslagen. Vi är också väldigt måna om den folkbildning som bedrivs inom folkhögskolorna som ju också inom de konstnärliga utbildningarna bidrar till att upprätthålla och vidareutveckla vårt ideella kulturarv.

Vi ser också platsens betydelse för det immateriella kulturarvet. Det gäller bland annat hembygdsgårdar som så många har en relation till genom exempelvis midsommarfiranden till toner av folkmusik eller till traktens bagarstuga där man samlas för att baka traditionellt tunnbröd tillsammans. För att så många som möjligt ska kunna ta del av en bredd av det immateriella kulturarvet så behövs en fysisk infrastruktur som är nära och tillgänglig i hela landet. Därför vill vi göra extra satsningar på allmänna samlingslokaler vilket exempelvis omfattar de bygdegårdar som finns på många håll på våra landsbygder. De är samlingsplatser där allt från berättarkultur tar plats till viskvällar och sammankomster där det spisas kroppkakor. Vi ser helt enkelt att när det både finns en gemensam plats att samlas på och utrymme att tillsammans både uppleva och lära sig mer om det immateriella kulturarvet så finns goda förutsättningar för dess bevarande och utveckling.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna vill skapa långsiktiga förutsättningar för det immateriella kulturarvet genom att stärka de miljöer där kunskap, traditioner och hantverk förs vidare.

Det innebär bland annat att:

- säkerställa långsiktigt god finansiering för studieförbund och folkhögskolor, som utgör en central del av folkbildningen och det ideella kulturarbetet,
- stärka civilsamhällets möjligheter att bära och utveckla kulturarvet,
- förbättra villkoren för kulturföreningar genom att de ska omfattas av skattereduktionen för gåvor,
- stimulera privata donationer till kulturen genom nya skatteincitament och möjligheten till en statlig gåvoförstärkningsfond,
- stärka de konstnärliga utbildningarna och värna skolans bildningsuppdrag och estetiska ämnen,

- utveckla kulturskolan och fortsätta satsa på Skapande skola så att fler barn och unga får möta kultur och traditioner tidigt i livet,
- stärka stödet till nationella minoriteters språk och kulturliv samt värna samisk kultur. Vi ser civilsamhället som den viktigaste bäraren av stora delar av det immateriella kulturarvet. Statens roll är därför främst att skapa goda och långsiktiga förutsättningar, snarare än att detaljstyra innehållet i kulturutövandet. Kristdemokraterna ser det immateriella kulturarvet som levande kultur. Det bevaras inte främst genom arkiv och dokumentation utan genom människor som utövar, lär ut och utvecklar traditioner. Därför vill vi stärka de gemenskaper där kulturarvet lever vidare; familjer, föreningar, studieförbund, folkhögskolor, kulturinstitutioner och andra delar av civilsamhället.

Liberalerna

Det immateriella kulturarvet förs vidare av människor, föreningar, studieförbund, folkhögskolor och lokala kulturarvsaktörer runt om i landet. Det kan handla om hantverkstekniker, folkmusik, dans, berättartraditioner, språk, lokala traditioner och annan kunskap som förs vidare mellan generationer.

Liberalerna vill trygga det immateriella kulturarvet genom att värna den fria folkbildningen och ge civilsamhället goda villkor. Studieförbund och folkhögskolor spelar en viktig roll för att människor ska kunna lära sig, utöva och föra vidare kunskap genom studiecirkelar, kurser och föreningsliv. Den som samlar andra i en studiecirkel, leder en scoutgrupp, tränar ett fotbollslag eller engagerar sig ideellt gör ovärderliga insatser för bildning, gemenskap och demokrati.

Vi vill också genomföra ett nationellt kulturlyft för att göra kultur och kulturarv tillgängligt för fler. Kultur bidrar till bildning och nya perspektiv, och politiken ska inte styra kulturens innehåll. Därför är det viktigt att hålla armlängds avstånd och värna kulturens och folkbildningens frihet.

Långsiktigt stöd till kulturarvsorganisationer, folkbildning och civilsamhälle måste kombineras med tydliga demokratiska principer. På så sätt kan fler människor i hela landet få möjlighet att ta del av, lära sig och föra vidare det immateriella kulturarvet.

Utöver det offentliga stödet vill vi göra det enklare för kulturarvet att hitta finansiering från fler källor. Vi är positiva till att stärka möjligheterna för privatpersoner och företag att genom sponsring och donationer bidra till kulturlivet. En mångfald av finansiärer är en garant för ett fritt och oberoende kulturliv.

Miljöpartiet

Miljöpartiet vill trygga det immateriella kulturarvet genom långsiktig finansiering av de människor och organisationer som bär det i praktiken. Det handlar om blanda annat kulturarvsorganisationer, folkbildning, studieförbund, hemslojd, urfolk, nationella minoriteter, lokala föreningar, traditionsbärare och ideella nätverk.

Vi vill stärka kulturens och civilsamhällets finansiering för lokala och ideella aktörer, och stärka utbildningskedjan från skola och kulturskola till folkbildning, högre utbildning och hantverksutbildningar. Barn och unga ska i hela landet få möta och ta del av våra kulturarv.

Ett förslag vi har för att underlätta det, är att införa en kulturell allemansrätt. Det innebär bland annat en statlig kulturgaranti och ett långsiktigt stöd till kulturskolan och kreativa miljöer för att ge unga bättre möjligheter att möta och utöva kultur oavsett var man bor i Sverige.

Moderaterna

Moderaterna vill skapa goda och långsiktiga förutsättningar för att levande kulturarv ska kunna föras vidare. Det handlar både om att stärka de människor och organisationer som bär traditionerna och om att säkerställa att kunskaper och hantverk kan föras vidare till nya generationer.

Regeringen har stärkt förutsättningarna för traditionella hantverk genom att reformera strukturen för hantverksutbildningarna för att värna små hantverksyrken och mångfalden av hantverk. Regeringen har också mer än fördubblat statsbidraget till Riksglasskolan för att bevara och utveckla det traditionella glashantverket. Moderaterna ser det ideella engagemanget som avgörande. Kulturarvet hålls levande av människor, föreningar och lokalsamhällen. Därför vill vi fortsatt värna civilsamhällets roll och de organisationer som bevarar och för vidare traditioner, berättelser, språk och hantverkskunskaper.

Socialdemokraterna

Vi vill se ett starkare stöd till civilsamhället och ideella organisationer, ett område där regeringen och Sverigedemokraterna tyvärr skurit ner.

Sverigedemokraterna

Vi vill trygga det immateriella kulturarvet genom en mer långsiktig och stabil finansiering, där ökade och tydligt riktade anslag säkerställer kontinuitet i kulturarvsarbetet. Stödformerna bör utvecklas så att både etablerade organisationer och ideella nätverk får bättre förutsättningar, samtidigt som möjligheterna till generella och projektbaserade stärks.

Vänsterpartiet

Utöver det som nämndes ovan behöver Institutet för språk och folkminne, som har huvudansvaret för de här frågorna, ökade anslag. I vårt budgetförslag finns också en rejäl satsning på en digitalisering av kulturarvet. Utbildningarna på området spelar också en central roll. Vi vill öka anslaget till folkhögskolornas utbildningar och de konst, kultur och hantverksutbildningar som ligger under Myndigheten för yrkeshögskolan. För oss är det även väldigt viktigt att politiken på kommunal, regional och nationell nivå värdesätter alla de ideella insatser som görs för att förmedla och utveckla det immateriella kulturarvet t ex på

friluftsmuseer, vid midsommarfiranden, i hembygdsföreningar och folkmusikföreningar. Hos dem finns ovärderlig kunskap som hålls levande för framtida generationer att ta del av.